

La cera: material escultòric

En parlar dels materials emprats pels escultors per fer les seves obres, pensem tot seguit en la fusta, la pedra, el metall..., però més difícilment pensem en la cera. En canvi, ens trobem davant d'un material que ja ha estat utilitzat des d'antic en l'escultura.

Bust de noia. Museu de Belles Arts de Lilla (França).

Matèria fàcil de modelar i tenyir, tant en el món romà com en el medieval s'utilitzà per a la realització de màscares relacionades amb els ritus funeraris i, també, per fer exvots de caràcter devocional. Utilitzada, igualment, per portar a terme els models d'escultors i orfebres, és a partir del segle XVI que destacà com a gènere específic en la realització de retrats, petites figures aïllades i escenificacions més o menys complexes. Certament, coneixem l'existència d'aquestes obres més per referències escrites que per peces conservades, a causa, sobre tot, de la fragilitat de la mateixa matèria.

La historiografia assenyala Itàlia com el lloc on va agafar més volada el denominat "art de la cera", sent Florència on els "ceratoli" –artistes especialitzats en

aquesta matèria– van practicar aquest art amb gran mestratge. Altres ciutats com Venècia, Gènova o Nàpols també en van ser centres de producció importants.

La pràctica d'aquest art arriba a Espanya a l'inici del segle XVII, a través d'artistes espanyols formats en els centres italians, com en el cas de Juan de Revenga (Saragossa, vers 1614 – Madrid, 1684). Altres artistes, com el reputat Eugenio de Torices (Madrid, vers 1625 – Madrid, 1709), sembla que es va formar a la Península. Aquest material s'aplicà, principalment, en la realització de figures aïllades i escenes religioses i/o profanes col·locades dintre de vitrines o amb vidre frontal. Aquestes obres, normalment de mida petita, foren destinades a convents, a gabinets o a cambres de cases de famílies nobles i/o benestants. Petits quadres de cera també es van incorporar als mobles, i s'aplicaren principalment a la decoració del frontal de calaixos d'arquetes.

Les primeres notícies documentals que es tenen d'obres fetes de cera a Espanya fan referència a petites figures del Nen Jesús. Se sap que el famós Nen de Praga –que rep culte a les Carmelites de Praga des del 1628– fou portat d'Espanya fins a Txèquia per Maria Maximiliana Manrique de Lara. També s'esmenta en l'inventari del Palau Reial de Madrid del 1685, "una caja de un Niño de zera [sic] y vitrina delante". Al testament de l'escriptor i dramaturg Calderón de la Barca, del 1681, també s'esmenten dos nens de cera entre les seves pertinences.

De la col·lecció d'escultura del museu, destaca aquesta delicada escultura de cera d'un Nen Jesús adormit. És una representació intimista de l'infant dormint plàcidament, sobre un terra d'herba cobert amb un llençol profusament plegat. De la part alta de la vitrina penja una garlanda de fruita naturalista realitzada, també, amb cera policromada. La delicadesa del treball queda patent en la randa aplicada al llençol, la cinta que cus el coixí i que es recull en els angles en delicats llacets i les petites roses deixades, com per atzar, a banda i banda del llit.

Desconeixem l'autor d'aquesta fina obra, però s'ha assignat a l'escola espanyola, potser andalusa, per l'interès del tema en l'escultura i la pintura barroques d'aquesta regió i on se sap, per referències documentals, que alguns escultors van gaudir de gran prestigi en aquest art de la cera. En destaquen documentalment els germans García, originaris de Granada, i dels quals, per desgràcia, no en coneixem cap obra.

Retornant a la peça que s'exposa en aquesta vitrina, es podria definir com una petita obra d'alta qualitat artística que evidencia l'art d'un bon escultor que dominava notablement aquesta matèria. Finalment, cal destacar que Frederic Marès va aconseguir reunir un interessant conjunt d'escultures de cera, peces poc habituals en el món del col·leccionisme.

Maria Magdalena. Museu de l'Argenteria de Florència (Itàlia).